

# بررسی مقدماتی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه سه جنبه تاریک شخصیت

نادر حاجلو<sup>۱\*</sup>، محمدعلی قاسمی نژاد<sup>۲</sup>، سروین انصار حسین<sup>۲</sup>، تیمور سیدی اصل<sup>۲</sup>

۱. استاد گروه روانشناسی دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران (نویسنده مسئول).

۲. دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

## چکیده

**مقدمه:** پرسشنامه سه جنبه تاریک شخصیت ابزاری جدید برای تشخیص سریع و آسان در حوزه شخصیت است. هدف پژوهش حاضر اعتباریابی مقیاس سه جنبه تاریک شخصیت بود.

**روش:** جامعه آماری شامل کلیه کاربران فعال دارای پست الکترونیک بودند که ۲۷۲ نفر با استفاده روش نمونه‌گیری گلوله برفی به‌عنوان گروه نمونه انتخاب شدند. داده‌ها با روش تحلیل عاملی تأییدی و نرم‌افزار «ای.ام.ا.و.اس. ۲۲» تجزیه و تحلیل شدند.

**نتایج:** یافته‌ها نشان داد که ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های شخصیت ماکیاویلیسم ۰/۷۴، ضداجتماعی ۰/۶۳ و خودشیفته ۰/۸۳ و رابطه نمره کل با هر آیتام در دامنه ۰/۴۲ تا ۰/۹۰ به دست آمد. بررسی همسانی درونی با استفاده از روش آلفای کرونباخ، توافق بین ارزیاب‌ها، آزمون باز آزمون و همستگی سؤال با نمره کل آزمون نشان داد که این مقیاس از پایایی مناسبی برخوردار است. بررسی‌های مربوط به روایی محتوا و سازه این مقیاس نشانگر روایی مطلوب پرسشنامه مذکور بود. یافته‌های حاصل از تحلیل عاملی تأییدی همانند فرم اصلی، سه عامل همبسته ولی مجزا را آشکار ساخت که عبارت‌اند از: ماکیاویلیسم، ضداجتماعی و خودشیفته.

**بحث و نتیجه‌گیری:** با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان گفت که پرسشنامه سه جنبه تاریک شخصیت ابزاری پایا و روا برای سنجش این سه جنبه شخصیت در جامعه ایران است.

**کلیدواژه‌ها:** شخصیت، سه جنبه تاریک، خودشیفته، ضداجتماعی، ماکیاویلیسم

\*Email: Mohamad\_psy25@yahoo.com

دوفصلنامه علمی - پژوهشی

## روانشناسی بالینی و شخصیت

(دانشور رفتار)

دوره ۱۴، شماره ۱، پیاپی ۲۶  
بهار و تابستان ۱۳۹۵  
صص: ۱۴۴-۱۳۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۰/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۶/۱۸

Biannual Journal of

## Clinical Psychology & Personality

(Daneshvar-e-Raftar)

Vol. 14, No.1, Serial 26

Spring & Summer  
2016

pp.: 137-144

## مقدمه

سه نوع شخصیت وجود دارد که به‌عنوان جنبه‌های سه‌گانه تاریک<sup>۱</sup> شخصیت مشهورند: ماکیاویلیسم<sup>۲</sup>، خودشیفتگی<sup>۳</sup> و ضداجتماعی<sup>۴</sup>. این سه جنبه، شخصیت‌های آزاردهنده‌ای هستند که عملکردشان در محدوده طبیعی است و در جامعه به‌وفور مشاهده می‌شود [۱]. سیاست‌های ماکیاویلیسم به‌وسیله کارآمدی آن‌ها در توجیه کردن کارهایشان مشخص می‌شود. شعار اصلی آن‌ها این است که «هدف وسیله را توجیه می‌کند». جامعه‌سنجی و ماکیاویلیسم سازه‌های مجزایی هستند و از لحاظ مفهومی همپوشی‌هایی نیز دارند، زیرا هر دو با فقر روابط عاطفی، هیجانی و فقدان نگرانی‌های اخلاقی همراه هستند. خصوصیات بارز جامعه‌سنجیان فقدان عاطفه است [۲، ۱]. درحالی‌که ماکیاویلیسم-ها از طریق بهره‌کشی و سوءاستفاده و جامعه‌سنجی با فقدان گناه، عدم صداقت، بدبینی و سنگدل بودن نیز مشخص می‌شود. خودشیفته‌ها به دنبال توجه، وجهه یا موقعیت اجتماعی هستند و باورشان بر این است که نسبت به دیگران برتری و استحقاق بیشتری دارند [۳]. خودشیفتگی و جامعه‌سنجی هر دو در مفاهیم بالینی هستند که جزء اختلالات شخصیت هستند که در «دی. اس. ام.»<sup>۵</sup> نیز طبقه‌بندی شده است [۴]. محققان نشان داده‌اند که سه مؤلفه‌ی جنبه‌های تاریک شخصیت دارای ماهیت ذاتی و ژنتیکی هستند [۵، ۶]. تنها ماکیاویلیسم دارای جزء محیطی بیشتری است، زیرا ماکیاویلیسم تحت تأثیر تجربه تعدیل می‌شود [۲].

تحقیقات نشان داده است که رفتاری‌های ماکیاویلیستی و خودشیفتگی در دوره کودکی ممکن است با شخصیت‌های ضداجتماعی مرتبط باشد و این شخصیت‌ها با پرخاشگری در دوره کودکی و نوجوانی ارتباط دارد [۷]. این سه نوع شخصیت با تکانشگری، رفتارهای پرخطر، فقدان خودکنترلی و راهبردهای زندگی سریع<sup>۶</sup> مرتبط است [۸، ۹، ۱۰، ۱۱]. خودشیفتگی با قماربازی مرتبط دانسته‌اند [۱۲]. کریسل<sup>۷</sup> و همکاران جنبه‌های سه‌گانه تاریک شخصیت مورد بررسی قرار دادند، نتایج نشانگر ارتباط هیجان‌خواهی و تکانشگری با سه جنبه تاریک شخصیت [۱۳] و شرط‌بندی‌های همراه با زور و تهدید است. افرادی که رفتارهای جامعه‌سنجی و ماکیاویلیسم بالاتری دارند از سبک‌های شوخ‌طبعی منفی‌تر (پرخاشگری و خودزنی<sup>۸</sup>)، درحالی‌که خودشیفته‌ها بیشتر از سبک‌های شوخ‌طبعی مثبت‌تری می‌کنند [۱۴]. از نظر راه‌آهوتن و کولار<sup>۹</sup> خودشیفته‌ها نسبت به دو سنخ دیگر، در نگاه مردم مورد محبوبیت بیشتری هستند [۱۵].

جانسون و کرووز<sup>۱۰</sup> دریافتند، هر کدام از ابعاد سه‌گانه تاریک شخصیت با شکل خاصی از نقص عاطفی مرتبط است. شخصیت ضداجتماعی با ضعف در همدلی، مشکل در توصیف احساسات و تفکر در جهت خارجی<sup>۱۱</sup> خودشیفته‌ها با همدلی عاطفی محدود و مشکل در شناسایی احساسات و ماکیاویلیسم‌ها با تفکر در جهت خارجی ارتباط دارد. فاکتورهای مختلف الکیسی‌تایمیا با همدلی محدود مرتبط است و به نوبه خود جنبه‌های تاریک شخصیت را پیش‌بینی می‌کند [۱۶].

محققان تلاش کرده‌اند سه جنبه تاریک شخصیت را از جهت گوناگون مورد مطالعه قرار دهند: مطالعات نشان می‌دهد وقتی این افراد به‌عنوان رهبر انتخاب می‌شوند با سایر افرادی که به رهبری نمی‌رسیدند تفاوتی ندارند [۱۷]. این شخصیت‌ها ممکن است دارای کارکرد مثبت و انطباقی نیز باشند. اگر جنبه‌های تاریک شخصیت با هوش و جذابیت فیزیکی همراه شود، اغلب به افراد در کسب موقعیت رهبری کمک می‌کند [۱۸]. به گفته هوگان<sup>۱۲</sup>، صفات تاریک شخصیت به مردم کمک می‌کند تا از بقیه در محیط کار جلو بيفتند، نه اینکه لزوماً با دیگران همراه شود [۱۹]. همین امر باعث شده است که اخیراً بعضی از محققان بر روی اجتماع ستیزهای موفق [۲۰] و خودشیفته‌های موفق [۲۱] متمرکز شوند. هرچند که این افراد ممکن است در بعضی از زمینه‌ها موفق باشند، ولی اکثراً در نهایت، از جذابیت می‌افتند [۱۸، ۱۹]. در مطالعه‌ی جانسون و همکاران [۱۰] از گروه نمونه خواستند تا به سناریوهایی واکنش نشان دهد. نتایج نشان می‌دهد افراد خودشیفته بیشتر از فنون نرم بهره‌کشی استفاده می‌کنند. درحالی‌که افراد ضد اجتماع بیشتر از فنون سخت بهره‌کشی استفاده می‌کنند. افراد ماکیاوولی انعطاف‌پذیر بودند و از هر دو روش بهره می‌برند.

بررسی مبانی نظری و تجربی در این زمینه نشان می‌دهد که سه جنبه تاریک شخصیت با متغیرهای بسیاری مرتبط هستند. هرچند که در طی چند سال گذشته، این سه مؤلفه به‌صورت جداگانه مورد مطالعه قرار می‌گرفتند و ابزارهای مجزایی داشتند، ولی در حال حاضر برای مطالعه این سه جنبه مجرا از هم ولی همپوش ابزارهایی ساخته شده است تا بتوان راحت‌تر این خصوصیات شخصیتی را مطالعه نمود [۱۸]؛ بنابراین شناخت خودشیفتگی، ماکیاویلی و جامعه‌سنجی، به دلیل اینکه با رفتارهای پرخطر زیادی ارتباط دارد (مانند قلدری، بهره‌کشی از دیگران، پرخاشگری، ازدواج‌ها ناموفق)، لازم و مهم است. لذا در اولین گام باید بتوان ابزار مناسبی برای شناسایی و سنجش این شخصیت‌ها تهیه نمود؛ بنابراین این پژوهش به دنبال بررسی روایی و پایایی اعتبار سازه این مقیاس است.

یکی از ابزارهای ساخته شده در این حوزه، پرسشنامه ۱۲ سؤالی جنبه‌های پست<sup>۱۳</sup> شخصیت است که توسط جانسون و

<sup>1</sup> Dark Triad

<sup>2</sup> Machiavellianism,

<sup>3</sup> Narcissism

<sup>4</sup> Psychopathy

<sup>5</sup> Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM)

<sup>6</sup> Fast Life Strategy

<sup>7</sup> Crysel

<sup>8</sup> Aggressive, self-defeating

<sup>9</sup> Rauthmann&Kolar

<sup>10</sup> Krause

<sup>11</sup> Externally Oriented Thinking

<sup>12</sup> Hogan

<sup>13</sup> Dirty Dozen

مخالف=۱ تا کاملاً موافق=۵، این سه جنبه تاریک شخصیت را مورد آزمون قرار می‌دهد. جانسون و همکاران در ۴ مطالعه مختلف و در ۱۰۸۵ شرکت‌کننده، ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس (شامل: اعتبار سازه، روایی افتراقی، هم‌زمان و پایایی باز آزمون) را مورد بررسی قرار دادند، به‌نحوی که از ۹۱ آیتم ابتدایی در نهایت ۱۲ آیتم برای فرم نهایی آن باقی ماند. در نهایت آن‌ها مقیاس خود را ۱۲ ویژگی پست شخصیت<sup>۱</sup> نامیدند، درحالی که همان سه جنبه‌های تاریک شخصیت را اندازه‌گیری می‌کند. داده‌های این مطالعه نشان داد که این مقیاس با پرخاشگری، عدم توافق و ازدواج‌های کوتاه‌مدت مرتبط است. سازندگان این مقیاس گزارش دادند که در تمام مطالعات، این مقیاس از ویژگی‌های روان‌سنجی مناسبی برخوردار بود. در مطالعات متعددی که جانسون و همکاران [۲۲] انجام دادند، میزان آلفای کرونباخ ماکیاولیسم را از ۰/۷۲ تا ۰/۷۷، برای ضداجتماعی از ۰/۶۶ تا ۰/۶۹ و برای خودشیفتگی از ۰/۷۸ تا ۰/۸۵ گزارش نمودند و با استفاده از روش‌های روایی هم‌زمان، پیش‌بین و تحلیل عاملی تأییدی، روایی آن را تأیید کردند.

### شیوه تحلیل داده‌ها

در این تحقیق علاوه بر آمار توصیفی و همبستگی پیرسون، برای بررسی روایی سازه از روش تحلیل عاملی تأییدی و نرم‌افزار «ای. ام. او. اس. ۲۲» استفاده شد.

### نتایج

یافته‌ها نشان داد که میانگین و انحراف استاندارد گروه نمونه در دامنه سنی ۱۶ تا ۴۰ سال، به ترتیب ۲۵/۵۳ و ۶/۳۲ بود. ۲۷/۶ درصد از شرکت‌کنندگان دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر، ۶۱/۴ درصد لیسانس، ۴ درصد کاردانی، ۵/۵ درصد دیپلم و ۱/۵ درصد دیپلم به پایین بودند. ۵۴/۸ درصد از گروه نمونه زن و ۴۱/۵ مرد تشکیل می‌داد. بررسی روایی محتوایی از روش توافق بین ارزیاب‌ها استفاده شد به‌نحوی که سه متخصص روانشناسی در مورد آیت‌های و مؤلفه‌های پرسشنامه نظر خود را بیان کردند. ضرایب پایایی بین ارزیاب‌ها در مؤلفه‌های ماکیاولیسم ۰/۸۲، ضداجتماعی ۰/۸۷ و خودشیفته ۰/۸۳ به دست آمد. برای ارزیابی پایایی با استفاده روش باز آزمایی در یک دوره یک‌ماهه در ۴۰ دانشجوی دانشگاه محقق اردبیلی اجرا شد که نتایج نشان داد که ضریب باز آزمایی برای مؤلفه ماکیاولیسم، ۰/۷۳، ضداجتماعی، ۰/۵۸ و خودشیفته ۰/۶۲ به دست آمد. در جدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش آورده شده است.

جدول شماره ۲، شاخص‌های آماری و ضرایب همبستگی ماده‌های مقیاس سه جنبه تاریک شخصیت را نشان می‌دهد.

وبستر تهیه شد [۲۲]. علی‌رغم علاقه‌هایی که در تحقیقات نسبت به جنبه‌های سه‌گانه تاریک شخصیت پدید آمده است، هنوز یک ابزار کوتاه و کارآمد وجود ندارد. به‌نحوی که اگر بخواهیم این شخصیت‌ها را مورد آزمون قرار دهیم، با استفاده از مقیاس‌های متفاوت، باید بیش از ۹۰ آیتم را استفاده کنیم تا این سه جنبه اندازه‌گیری شود. به همین منظور نیاز است ابزار کارآمد و کوتاهی در این زمینه ساخته شود. از طرف دیگر اگر تمام این ابزارها در یک ابزار تجمیع شود کارآمدی آن بالاتر می‌رود، زیرا با یک ابزار سروکار داریم و مشکلات هر کدام از ابزارها به‌تنهایی را نخواهد داشت. هدف از انجام این پژوهش تعیین شاخص‌های روایی سازه مقیاس سه جنبه تاریک شخصیت است؛ بنابراین این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال است: آیا مدل ۳ عاملی جنبه‌های تاریک شخصیت به‌وسیله داده‌های گردآوری شده در یک نمونه ایرانی مورد حمایت قرار می‌گیرد؟ نتایج این پژوهش می‌تواند میزان اعتمادپذیری مقیاس سه جنبه تاریک شخصیت را به‌عنوان یک ابزار اندازه‌گیری مشخص سازد.

### روش

#### نوع پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است.

#### آزمودنی

جامعه آماری شامل کلیه کسانی است که دارای پست الکترونیک فعال هستند. ۲۷۲ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله برفی به‌عنوان گروه نمونه انتخاب شدند. برای برگرداندن این پرسشنامه به فارسی ابتدا فرم انگلیسی پرسشنامه توسط محقق به‌صورت مستقل ترجمه و فرم نهایی تهیه شد. سپس فرم انگلیسی با روش ترجمه معکوس توسط متخصص زبان انگلیسی به انگلیسی برگردانده شد. این کار موجب اطمینان بیشتر از صحت ترجمه پرسشنامه می‌گردد. در ابتدا این پرسشنامه در یک نمونه ۴۰ نفری اجرا شد و از دانشجویان خواسته شد تا سؤالات مبهم را مشخص کنند، در این مرحله نیز اصلاحات لازم به عمل آمد و بعد از نظرخواهی از چند متخصص روانشناسی، روایی محتوایی نسخه نهایی تأیید شد. محققین برای گردآوری اطلاعات، پرسشنامه الکترونیکی تهیه نموده و آن را با استفاده از پست الکترونیکی به ۳۰ نفر ارسال کرد و سپس از آن‌ها خواسته شد که آن را تکمیل کرده و در صورت امکان آن را حداقل برای ۵ نفر از دوستان خود ارسال نمایند و آن‌ها نیز این کار را تکرار کنند. همچنین توضیحات لازم درباره چگونگی پر کردن پرسشنامه در بالای آن داده شده بود تا اینکه تعداد ۲۷۲ نفر به این پرسشنامه جواب دادند و آن را برای محقق ارسال نمودند.

#### ابزار پژوهش

پرسشنامه ۱۲ سؤالی سه جنبه تاریک شخصیت: این پرسشنامه توسط جانسون و همکاران ساخته شد [۲۲]. این پرسشنامه سه مؤلفه دارد که خودشیفتگی، ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی را در ۱۲ گویه، در طیف ۵ درجه‌ای لیکرتی کاملاً

<sup>۱</sup> Dirty Dozen

<sup>۲</sup> AMOS-22

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار متغیرهای ماکیاویلیسم، ضداجتماعی و خودشیفته

متغیرها و شاخص‌های آماری	میانگین	انحراف معیار
ماکیاویلیسم	۷/۱۳	۳/۰۵
ضداجتماعی	۹/۷۲	۲/۸۷
خودشیفته	۱۱/۹۶	۴/۳۰

جدول ۲. شاخص‌های آماری و ضرایب همبستگی ماده‌های مقیاس سه جنبه پلید شخصیت (n=۲۷۲)

سؤالات	میانگین $\pm$ انحراف معیار	r
ماکیاویلیسم	۱- دوست دارم برای رسیدن به اهدافم، دیگران را تحت نفوذ خود در آورم.	۰/۸۰
	۲- دوست دارم برای رسیدن به اهدافم، از فریب یا دروغ استفاده کنم.	۰/۷۴
	۳- دوست دارم برای رسیدن به اهدافم، در مقابل دیگران چرب‌زبانی کنم.	۰/۸۰
	۴- دوست دارم برای رسیدن به اهدافم، از دیگران سوءاستفاده کنم.	۰/۷۲
ضداجتماعی	۵- دوست دارم (در اشتباهاتم) احساس پشیمانی نداشته باشم.	۰/۴۲
	۶- دوست دارم بیش‌ازحد نگران اخلاقیات یا رعایت اصول اخلاقی اعمالم نباشم.	۰/۷۴
	۷- دوست دارم نسبت به دیگران سنگدل و بی‌عاطفه باشم.	۰/۷۷
	۸- دوست دارم نسبت به دیگران عیب‌جو و بدبین باشم.	۰/۶۹
خودشیفته	۹- دوست دارم از دیگران بخواهم که مرا تحسین کنند.	۰/۸۵
	۱۰- دوست دارم از دیگران بخواهم که به من توجه کنند.	۰/۹۰
	۱۱- دوست دارم به دنبال شان و مقام اجتماعی باشم.	۰/۶۵
	۱۲- دوست دارم از دیگران انتظار داشته باشم که توجه ویژه‌ای به من کنند.	۰/۸۷

همچنین در متغیر خودشیفته بالاترین میانگین در ماده ۱۱ (۳/۹۵) و کمترین میانگین در ماده ۱۰ (۲/۵۷) به دست آمد. در جدول شماره ۲ ضریب آلفای کرونباخ به تفکیک هر متغیر آورده شده است.

همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، بالاترین میانگین در متغیر ماکیاویلیسم در ماده ۲ (۲/۵۲) و کمترین میانگین در ماده ۴ (۱/۳۴)، بالاترین میانگین در متغیر ضداجتماعی در ماده ۵ (۴/۳۳) و کمترین میانگین در ماده ۸ (۱/۴۸) به دست آمد.

جدول ۳. ضریب آلفای کرونباخ به تفکیک هر متغیر

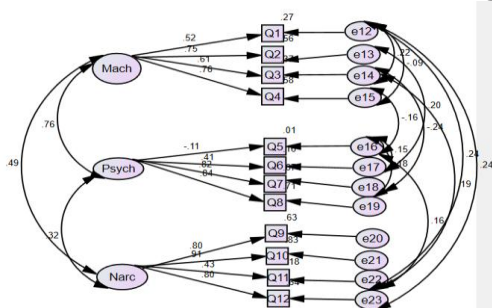
متغیر	ضریب آلفای کرونباخ	
	پژوهش حاضر	پژوهش سازندگان مقیاس
ماکیاویلیسم	۰/۷۴	۰/۷۷-۰/۷۲
ضداجتماعی	۰/۶۳	۰/۶۹-۰/۶۶
خودشیفته	۰/۸۴	۰/۷۸-۰/۸۵

جدول ۴. برازش الگوی پیش‌نهادهای داده‌ها بر اساس شاخص‌های برازندگی

الگو / شاخص	X <sup>2</sup>	df	X <sup>2</sup> /df	GFI	IFI	CFI	NFI	RAMSEA	RMR
ساختار سه‌عاملی در پژوهش حاضر	۸۷/۳۳۸	۴۰	۲/۱۸	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۹۶	۰/۹۳	۰/۰۶	۰/۰۹
ساختار یک‌عاملی در پژوهش حاضر	۵۵۱/۲۲۷	۵۴	۱۰/۲۰	۰/۶۸	۰/۶۱	۰/۶۱	۰/۵۹	۰/۱۸	۰/۱۴
ساختار سه‌عاملی در پژوهش سازندگان مقیاس	۱۲۳/۹۰	-	۲/۴۳	-	-	-	۰/۹۲	۰/۰۸	-
ساختار یک‌عاملی در پژوهش سازندگان مقیاس	۳۴۴/۵۰	-	۶/۳۸	-	-	-	۰/۶۸	۰/۱۵	-

پذیرفته شود. بر اساس مندرجات جدول ۴ مقادیر «جی. اف. آی.»، «ان. اف. آی.»، «ای. اف. آی.» و «سی. اف. آی.» به ترتیب ۰/۹۵، ۰/۹۳، ۰/۹۶ و ۰/۹۶ است که حاکی از برازش خوب مدل است. همان‌طور که مشاهده می‌شود این مقادیر از مقادیر پژوهش اصلی نیز بالاتر و بهتر بود. شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریباً از شاخص‌های دیگر برازندگی است. این مقدار ریشه دوم میانگین مجذورات باقی‌مانده است که به‌عنوان تابعی از مقدار کواریانس تفسیر می‌شود [۲۳]. بروان و کودک<sup>۸</sup> مقادیر بالاتر از ۰/۱۰ را نشان‌دهنده برازش ضعیف، بین ۰/۰۸ تا ۰/۱۰ برازش متوسط، بین ۰/۰۵ تا ۰/۰۸ برازش قابل قبول و کمتر از ۰/۰۵ را نشان‌دهنده برازش عالی<sup>۹</sup> می‌دانند [۲۹]. بر اساس مندرجات جدول ۴، شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریباً برابر ۰/۰۶ به دست آمد که نشان‌دهنده‌ی برازش قابل قبول این مدل است. باقیمانده مجذور میانگین ۰/۰۹ به دست آمد که باز هم نشان‌دهنده برازش خوب مدل است. همان‌طور که در جدول شماره ۴ ملاحظه می‌گردد، برازندگی مدل پژوهش حاضر از برازندگی سازنده این مقیاس نیز بالاتر شد به‌نحوی که شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریباً این مقیاس ۰/۰۸ به دست آمد. در صورتی که این شاخص در این پژوهش ۰/۰۶ به دست آمد که نشان‌دهنده برازندگی مدل پژوهش حاضر است.

شکل ۱. نمودار مدل برآورد شده برای سه جنبه تاریک شخصیت را نشان می‌دهد. همان‌طور که در شکل ۱ ملاحظه می‌گردد، کلیه بارهای عاملی مقیاس سه جنبه تاریک شخصیت روی سه عامل به‌طور معنی‌داری بار گذاشته‌اند. تنها آیت‌م شماره ۵ بار معنی‌داری نداشت. به غیر از این آیت‌م، بزرگ‌ترین بار عاملی مربوط به ماده ۱۰ و کوچک‌ترین آن مربوط به ماده ۱۱ بود. همچنین شکل شماره ۲ بارهای عاملی مربوط به ۱۲ مقیاس را در یک ساختار یک عاملی را نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، ساختار یک عاملی این مدل از برازش مناسبی برخوردار نبود و مطابق با پژوهش سازنده مقیاس ساختار سه عاملی آن از برازش و بهتری داشت. لذا ساختار تک عاملی این مدل چه در پژوهش سازندگان مقیاس و چه در پژوهش حاضر تأیید نشد.



شکل ۱. نمودار مدل برآورد شده مقیاس سه جنبه تاریک شخصیت (ساختار سه عاملی)

همان‌طور که در جدول ۳ ملاحظه می‌گردد، همسانی درونی متغیر ماکیاویلیسم ۰/۷۴، ضداجتماعی، ۰/۶۳ و خودشیفته ۰/۸۴ به دست آمد که نشان می‌دهد که ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس خود ارزشیابی در حد قابل قبولی است. افزون بر این، همبستگی هریک از ماده‌های مقیاس ذکر شده با نمره کل هر متغیر نیز محاسبه شد که در جدول ۲ قابل ملاحظه است. همبستگی سؤال‌ها با نمره کل هر متغیر در سطح  $P < 0.001$  معنی‌دار بودند. دامنه این ضریب همبستگی از ۰/۴۲ تا ۰/۹۰ در نوسان بوده است؛ بنابراین همه پرسش‌های مقیاس سه جنبه تاریک شخصیت از همسانی لازم برخوردارند.

### روایی سازه

وارسی روایی سازه‌ی پرسشنامه سه جنبه تاریک شخصیت به‌وسیله تحلیل عاملی تأییدی و با استفاده از نرم‌افزار «ای. ام. او. اس ۲۲» صورت گرفت. برای آزمون مدل سه عاملی از شاخص مجذور کای، شاخص نیکویی برازش<sup>۱</sup> شاخص برازندگی مقایسه‌ای<sup>۲</sup>، شاخص برازندگی افزایشی<sup>۳</sup>، شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریباً<sup>۴</sup> و باقیمانده مجذور میانگین<sup>۵</sup> و شاخص توکر لویس<sup>۶</sup> استفاده شد. برای تعیین کفایت برازندگی الگوی پیش‌نهادی با داده‌ها، ترکیبی از شاخص‌های برازندگی استفاده شد. در جدول ۴ شاخص‌های مذکور نشان دادند که مدل پیشنهادی از شاخص‌های برازندگی قابل قبولی برخوردار است. شاخص مجذور کای، شاخص برازندگی مطلق مدل است که هرچه به صفر نزدیک‌تر باشد و به لحاظ آماری معنی‌دار نباشد، مدل برازنده‌تر خواهد بود. وقتی حجم نمونه بین ۷۵ تا ۲۰۰ باشد، مقدار مجذور کای یک اندازه معقول برازندگی است؛ اما برای مدل‌های با  $N$  بزرگ‌تر، مجذور کای تقریباً از نظر آماری معنی‌دار است [۲۳]. این موجب می‌شود که آماره مجذور کای تقریباً همیشه برازش مدل را رد کند [۲۴، ۲۵] بنابراین بسیاری از پژوهشگران مجذور کای را نسبت به درجه آزادی آن (یعنی مجذور کای نسبی) می‌سنجند [۲۶]. برخی پژوهشگران بیان کرده‌اند که چنانچه این شاخص کمتر از ۲ باشد، برازندگی عالی، بین ۲ تا ۵ برازندگی خوب و بزرگ‌تر از ۵ برازندگی ضعیف و نامقبول الگو را نشان می‌دهد [۲۷]. مندرجات جدول ۴ مقدار مجذور کای نسبی را ۲/۱۸ نشان می‌دهد که نشان‌دهنده‌ی برازش خوب مدل است. شاخص نیکویی برازش، شاخص برازندگی مقایسه‌ای و شاخص برازندگی افزایشی شاخص‌هایی هستند که برازش مدل معین را با مدل پایه نشان می‌دهند [۲۸]. هرچه این شاخص‌ها به یک نزدیک‌تر باشد، برازش مدل بهتر است. البته این مقدار باید حداقل ۰/۹۰ باشد تا مدل مورد نظر

<sup>۱</sup> GFI

<sup>۲</sup> IFI

<sup>۳</sup> CFI

<sup>۴</sup> RMSEA

<sup>۵</sup> Root Mean Square Residual (RMR)

<sup>۶</sup> Tucker Lewis Index (TLI)

<sup>۷</sup> Normed Fit Index (NFI)

<sup>۸</sup> Browne & Cudeck

<sup>۹</sup> Excellent Fit

توجه به اینکه روایی محتوا جنبه عقلی و منطقی داشته و نمی‌توان نتیجه را بر اساس روش‌های آماری به صورت ضریب عددی تعیین نمود، لذا تأیید متخصصان این حوزه در امر ارزیابی روایی صوری و منطقی پرسشنامه جنبه‌های سه‌گانه تاریک شخصیت ملاک عمل واقع گردید.

نتایج حاصل از تحلیل عاملی نشان داد که بار عاملی چهار سؤال ماکیاویلیسم از بار مناسب و بالایی برخوردار است؛ بنابراین شخصیت ماکیاویلیستی بیان می‌کند که این افراد با ترفندهایی دیگران را مورد آلت دست خود قرار داده و از هر وسیله‌ای برای رسیدن به اهداف خود استفاده می‌کنند. مهم‌ترین شعار آن‌ها این است که هدف وسیله را توجیه می‌کند.

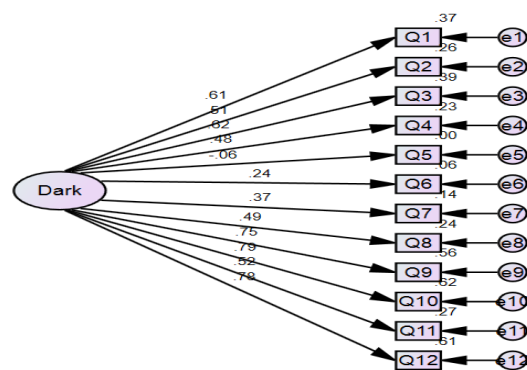
بار عاملی سه سؤال در شخصیت ضداجتماعی مثبت بوده و نشانه ضداجتماعی بودن را نشان می‌دهد. سنگدل و بی‌عاطفه بودن، خودخواهی، عدم پایبندی به اخلاق و انسانیت از مؤلفه‌های اصلی شخصیت ضداجتماعی است؛ اما تنها سؤال ۵ بار عاملی معنی‌داری با شخصیت ضداجتماعی نداشت و در نمونه این پژوهش تأیید نشد. می‌توان چنین تبیین کرد که بار منفی این سؤال «دوست دارم احساس پشیمانی نداشته باشم» نسبت به سه سؤال دیگر کمتر است؛ بنابراین بهتر است در نمونه جداگانه دیگر این سؤال را دوباره مورد سنجش قرار داد.

بار عاملی چهار سؤال خودشیفتگی مثبت بوده و نشانه خودشیفته بودن افراد است. افراد خودشیفته به‌طور مداوم از دیگر توجه و تحسین می‌خواهند و تمایل آن‌ها این است که دنبال مقام و موقعیت اجتماعی باشند. توجه ویژه‌ای از دیگران می‌طلبند و دوست دارند این توجه نسبت به سایر افراد متفاوت باشد. هرگاه احساس کنند که به آن‌ها کم‌توجهی شده است دچار سرخوردگی شده و ممکن است به‌طور منفی واکنش نشان دهند.

در کل داده‌های حاصل از برازش مدل این مقیاس نشان داد، مدل سه عاملی که توسط سازندگان معرفی شده در این پژوهش نیز تأیید شده و حتی برازشی بالاتر و بهتر از مدل سازندگان دارد. افزون بر این، همان‌طور که برازش مدل تک عاملی را تأیید نکردند، برازش مدل تک عاملی این پژوهش نیز تأیید نشده و داده‌ها نشان دادند که مدل سه عاملی برازش بهتر و دقیق‌تری نسبت به تک عاملی دارد و واریانس بیشتری را تبیین می‌کند.

در مجموع از نتایج پژوهش حاضر چنین استنباط می‌شود که با در نظر گرفتن یافته‌های مربوط به پایایی و روایی، زمان لازم برای تکمیل پرسشنامه، سهولت نمره‌گذاری که از مهم‌ترین جنبه عملی بودن پرسشنامه محسوب می‌شود، مقیاس سه جنبه تاریک شخصیت ابزاری کاملاً مناسب برای سنجش این سه شخصیت تاریک است؛ بنابراین این ابزاری مناسب برای ارزیابی سریع این سه شخصیت افراد، جهت استفاده پژوهشی و بالینی برای پژوهشگران و مراکز درمانی و مشاوره‌های شغلی و خانوادگی است. پیشنهاد می‌شود در پژوهش آتی به بررسی روایی و پایایی این مقیاس در جامعه‌های مختلف پرداخته شود.

در این تحقیق سایر روایی‌های پیش‌بین، هم‌زمان، افزایشی، بررسی نگردید و لازم است در مطالعات بعدی این محدودیت رفع



شکل ۲. نمودار مدل برآورد شده مقیاس سه جنبه تاریک شخصیت (ساختار تک عاملی)

### بحث و نتیجه‌گیری

سازگاری اجتماعی از بزرگ‌ترین مسائل زندگی فردی و خانوادگی هر جامعه‌ای است که متأسفانه عدم سازگاری ممکن است به معضل بزرگی در جوامع تبدیل شود [۳۰]. بر اساس بررسی‌های صورت گرفته اختلال شخصیت شیوع بیشتری دارد [۳۱] ولی در مورد شخصیت ماکیاویلی تحقیقاتی صورت نگرفته است. متأسفانه پرسشنامه‌ای هم در ایران وجود ندارد که این سه جنبه تاریک شخصیت را با هم مورد ارزیابی قرار دهد. در این پژوهش با معرفی پرسشنامه سه جنبه تاریک شخصیت، ویژگی‌های روان‌سنجی آن مورد بررسی قرار گرفت. جانسون و وبستر [۲۲] بیان کردند که در پژوهش‌های قبلی هیچ‌گونه مقیاس کوتاه و معتبری در این زمینه وجود نداشته و در خیلی از پژوهش‌ها از مقیاس‌های جداگانه‌ای برای سنجش این سه جنبه شخصیت می‌پرداختند. مقیاسی که هم کوتاه و هم این سه جنبه را در خود داشته باشد، بهتر از مقیاس‌هایی است که به‌طور پراکنده به بررسی این سه جنبه تاریک شخصیت بپردازد. به همین دلیل آن‌ها به ساخت چنین مقیاسی همت گماردند. با توجه به اینکه در ایران این سه جنبه تاریک از شخصیت مورد بررسی قرار نگرفته بود، بنابراین محققین سعی بر آن داشتند که به بررسی پایایی و روایی این مقیاس بپردازند.

داده‌های حاصل از بررسی پایایی این مقیاس نشان داد که میزان ضریب آلفای کرونباخ مقیاس مذکور برای سه جنبه تاریک شخصیت در حد قابل قبولی است، به‌نحوی که ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده، مطابق با آلفای کرونباخ سازندگان مقیاس بود. همچنین برای بررسی همسانی درونی در جهت بررسی پایایی، همبستگی هر سؤال با نمره کل آزمون گرفته شد. نتایج نشان داد که همه سؤالات با نمره کل هر عامل رابطه معنی‌دار بالایی دارد و نشان می‌دهد که این مقیاس از پایایی قابل قبولی برخوردار است. داده‌های حاصل از روش بازآزمایی و روش توافق بین ارزیاب‌ها برای سه مؤلفه مقیاس نشان داد که این سه مؤلفه از پایایی مطلوبی برخوردار است.

علاوه بر پایایی، روایی محتوا و سازه این مقیاس تأیید شد. با

9. Jonason, P. K., & Tost, J. (2010). I just cannot control myself: The Dark Triad and self-control. *Personality and Individual Differences*, 49, 611–615.
10. Jonason, P. K., Slutske, S., & Partake, J. (2012). The Dark Triad at work: How toxic employees get their way. *Personality and Individual Differences*, 52, 449–453.
11. Jones, D. N. (2012). What's mine is mine and what's yours is mine: The Dark Triad and gambling with your neighbor's money. Poster presentation at the 13th annual meeting of the Society for Personality and Social Psychology, San Diego, California.
12. Lakey, C. E., Rose, P., Campbell, W. K., & Goodie, A. S. (2008). Probing the link between narcissism and gambling: The mediating role of judgment and decision-making biases. *Journal of Behavioral Decision Making*, 21, 113–137.
13. Crysel, L. C., Crosier, B. S., & Webster, G. D. (2012). The Dark Triad and risk behavior. *Personality and Individual Differences*.
14. Veselka, L., Schermer, J. A., Martin, R. A., & Vernon, P. A. (2010). Relations between humor styles and the Dark Triad traits of personality. *Personality and Individual Differences*, 48(6), 772–774.
15. Rauthmann, J. F., & Kolar, G. P. (2012). The perceived attractiveness and traits of the Dark Triad: Narcissists are perceived as hot, Machiavellians and psychopaths not. *Personality and Individual Differences*.
16. Jonason, P. K., & Krause, L. (2013). The emotional deficits associated with the Dark Triad traits: Cognitive empathy, affective empathy, and alexithymia. *Personality and Individual Differences*.
17. O'Boyle, E. H. Jr, Forsyth, D. R., Banks, G. C., & McDaniel, M. A. (2012). A meta-analysis of the Dark Treaded work behavior: A social exchange perspective. *Journal of Applied Psychology*, 97, 557–579.
18. Furnham, A. (2010). *The Elephant in the Boardroom: The Causes of Leadership Derailment*. Basingstoke: PalgraveMacMillan.
- گردد. مقیاس جنبه‌های سه‌گانه تاریک شخصیت ابزاری جدید است و هنوز شواهد داخلی در مورد ویژگی‌های روان‌سنجی، همه‌گیرشناسی، آزمایشی، زمینه‌یابی درباره آن صورت نگرفته است. امید است که در پژوهش‌های آتی شواهد کافی در مورد روایی و پایایی این مقیاس منتشر گردد تا با اطمینان بیشتری در سایر زمینه‌های پژوهشی و درمانی مورد استفاده قرار گیرد. از آنجاکه اکثریت گروه نمونه دارای تحصیلات دیپلم به بالا بودند، بنابراین استفاده از این مقیاس در افراد زیر دیپلم با احتیاط بکار رود.
- منابع**
1. Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556–563.
2. Vernon, P. A., Villani, V. C., Vickers, L. C., & Harris, J. (2008). A behavioral genetic investigation of the Dark Triad and the Big 5. *Personality and Individual Differences*, 44 (2), 445–452.
3. Furnham, A., & Crump, J. (2005). Personality traits, types and disorders. *European Journal of Personality*, 19, 167–184
4. Tamborski, M., & Brown, R. P. (2011). The measurement of trait narcissism in social-personality research. In W. K. Campbell & J. D. Miller (Eds.). *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments* (pp. 133–140). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons Inc.
5. Veselka, L., Schermer, J. A., & Vernon, P. A. (2011). Beyond the big five: The dark triad and the super numerary personality inventory. *Twin Research and Human Genetics*, 14, 158–168.
6. Petrides, K. V., Vernon, P. A., Schermer, J. A., & Veselka, L. (2011). Roid emotional intelligence and the Dark Triad of personality. *Twin Research and Human Genetics*, 14, 35–41.
7. Baughman, H. M., Dearing, S., Giammarco, E., & Vernon, P. A. (2012). Relationships between bullying behaviours and the dark triad: A study with adults. *Personality and Individual Differences*, 52, 571–575.
8. Jonason, P. K., Koenig, B. L., & Tost, J. (2010). Living a fast life strategy: The Dark Triad and life history theory. *Human Nature*, 21, 428–442.

26. Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). Using multivariate statistics. Boston, MA: Pearsons Education.
27. Wheaton, B., Muthen, B., Alwin, D. F., & summers, G. (1977). Assessing Reliability and Stability in Panel Models, *Sociological Methodology*, 8 (1), 84-136.
28. Bollen, K. A. (1990). Overall fit in covariance structure models: Two types of sample size effects. *Psychological Bulletin*, 107 (2), 256-259.
29. Browne, M. W. & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of an assessing model fit. In K.A. Bollen & J.S. Long (Eds.), *testing structural equation models* (136-162) Newbury Park, CA: sage
۳۰. رحیمی نژاد، عباس، خدایاری فرد، محمد، عابدینی، یاسمین و پاکنژاد، محسن (۱۳۹۲). رابطه ادراک دانشجویان شاهد از جو تحصیلی، ویژگی‌های فردی و خانوادگی آن‌ها با سازگاری اجتماعی. *روانشناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار)*، سال ۲-، شماره ۹، صص ۸۵-۹۴
۳۱. فاتحی‌زاده، مریم، امامی طاهره و نجاریان، بهمن (۱۳۹۲). بررسی میزان شیوع علائم اختلالات شخصیت ضداجتماعی، خودشیفته، نمایشی و مرزی در بین دانش آموزان دختر. *روانشناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار)*، ۱۴ (۲۲)، صص ۴۷-۵۸
19. Hogan, R. (2007). *Personality and the Fate of Organizations*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
20. Babiak, P., & Hare, R. (2006). *Snakes in suits*. New York: Regan Books.
21. Chatterjee, A., & Hambrick, D. (2007). It's all about me. *Administrative Science Quarterly*, 52, 351-386.
22. Jonason, P. K., Webster, G. W., Schmitt, D. P., Li, N. P., & Crysel, L. C. (2012). The rise of the antihero in popular culture: A life history theory of the Dark Triad personality traits. *Review of General Psychology*, 16, 192-199.
۲۳. هومن، حیدرعلی (۱۳۸۴). مدل یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم‌افزار لیزرل. تهران. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی، سمت.
24. Bentler, P. M., & Bonnet, D. C. (1980). Significance Tests and Goodness of Fit in the Analysis of Covariance Structures, *Psychological Bulletin*, 88 (3), 588- 606.
25. Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (2004). *LISREL 8: Structural Equation modeling with the SIMPLIS command language*. Lincolnwood, IL: Scientific Software International.

## پیوست

پرسشنامه سه جنبه تاریک شخصیت

سوالات	کاملاً موافق	موافق	تا حدی موافق	مخالف	کاملاً مخالف
۱. دوست دارم برای رسیدن به اهدافم، دیگران را تحت نفوذ خود در آورم					
۲. دوست دارم برای رسیدن به اهدافم، از قریب یا دورغ استفاده کنم					
۳. دوست دارم برای رسیدن به اهدافم، در مقابل دیگران چرب زبانی کنم					
۴. دوست دارم برای رسیدن به اهدافم، از دیگران سو استفاده کنم					
۵. دوست دارم (در اشتباهاتم) احساس پشیمانی نداشته باشم					
۶. دوست دارم بیش از حد نگران اخلاقیات یا رعایت اصول اخلاقی اعمالم نباشم					
۷. دوست دارم نسبت به دیگران سنگ دل و بی عاطفه باشم					
۸. دوست دارم نسبت به دیگران عیب جو و بدبین باشم					
۹. دوست دارم از دیگران بخواهم که مرا تحسین کنند					
۱۰. دوست دارم از دیگران بخواهم که به من توجه کنند					
۱۱. دوست دارم به دنبال شأن و مقام اجتماعی باشم					
۱۲. دوست دارم از دیگران انتظار داشته باشم که توجه ویژه ای به من کنند					

سوالات ۱ تا ۴ مربوط به ماکیاویلیسم، سوالات ۵ تا ۸ مربوط به ضد اجتماعی و سوالات ۹ تا ۱۲ مربوط به خودشیفته هستند. همچنین همه آیتم‌ها به صورت مستقیم نمره‌گذاری می‌شود (کاملاً مخالف = ۱ تا کاملاً موافق = ۵).